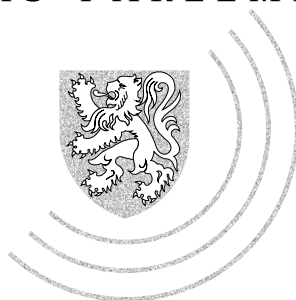

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

19 januari 2009

KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

JAARVERSLAG

2007-2008

GEDACHTEWISSELING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door mevrouw Sabine Poleyn en de heer Jef Tavernier**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck.

Vaste leden:

de heer Werner Marginet, de dames Katleen Martens, An Michiels, Marie-Rose Morel, de heer Leo Pieters;

de dames Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn, Monica Van Kerrebroeck;

de dames Stern Demeulenaere, Laurence Libert, de heer Hans Schoofs;

de heer Dirk De Cock, mevrouw Anissa Temsamani, de heer Robert Voorhamme.

Plaatsvervangers:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Stefaan Sintobin, de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

de heren Ludwig Caluwé, Paul Delva, Jos De Meyer, Luc Martens;

de heer Karlos Callens, de dames Margriet Hermans, Fientje Moerman;

de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen, Joris Vandenbroucke.

Toegevoegde leden:

de heer Kris Van Dijk;

de heer Jef Tavernier.

Zie:

42 (2008-2009)

– Nr. 1: Jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat

INHOUD

	Blz.
1. Toelichting door mevrouw Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris	4
1.1. Ombudswerk	4
1.2. Communicatiewerk	7
1.3. Advieswerk	7
2. Vragen en opmerkingen van de leden	8
3. Antwoorden van het Kinderrechtencommissariaat en replieken	8

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie hield op 11 december 2008 een gedachteswisseling met mevrouw Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris en mevrouw Inge Schoevaerts, medewerkster van het Kinderrechtencommissariaat, over het Jaarverslag 2007-2008 van het Kinderrechtencommissariaat (KRC).

1. Toelichting door mevrouw Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris**1.1. Ombudswerk**

Mevrouw Ankie Vandekerckhove begint de toelichting van het jaarverslag met het ombudswerk: de concrete individuele vragen en meldingen. Dit jaar waren het er 1198, waarvan 165 over schooltaken. Dat zijn vragen in het kader van huistaken. De klachten vormden 45 percent van de meldingen, de vragen 42 percent. Een aantal vragen (103 of 8 percent) zijn moeilijk of niet te linken aan kinderrechten, bijvoorbeeld de hond van de burens blaft en daardoor kan een kind niet slapen.

De melders zijn gewoonlijk tussen de 30 en 45 percent minderjarigen. In de meerderheid van de gevallen zijn de melders ouders, familieleden of andere volwassenen die in naam van of ten behoeve van een minderjarige de tussenkomst van het Kinderrechtencommissariaat vragen. Nieuw is wel dat een deel van de vragen van de overheden zelf komen. Het gaat dan vaak over de toepassing van het Kinderrechtenverdrag.

De thema's zijn in eerste instantie opnieuw vragen en problemen die in het kader van gezinnen gemeld worden. Het probleem van het Kinderrechtencommissariaat is dat het niet kan inbreken in het soms 'heilige' gezin. Dat maakt natuurlijk dat het commissariaat die klagers niet altijd een afdoende oplossing kan bieden, tenzij een doorverwijzing naar de hulpverlening. Klachten over onderwijs staan opnieuw op de tweede plaats. Op dat vlak kan het Kinderrechtencommissariaat wel meer onderzoek verrichten. Het gaat dan meestal over besturen en instanties die door de Vlaamse overheid gefinancierd en erkend worden. Het Kinderrechtencommissariaat heeft in dat geval krachtens het decreet toegang tot documenten en dossiers. De instanties zijn verplicht om informatie

te geven. In die zin leiden die meldingen meer tot onderzoek dan de gezinsmeldingen.

Klachten over de jeugdhulpverlening vervolledigen de gebruikelijke top drie. Voorts zijn er nog een aantal minder grote categorieën in kwantiteit, wat niet altijd wil zeggen dat de klachten minder grote problemen betreffen. Klachten over vluchtelingen bijvoorbeeld zijn vaak zeer schrijnend. Die hebben zelfs af en toe te maken met het recht op onderwijs. Voorts zijn er nog klachten over justitie en media.

Vorig jaar gingen 312 meldingen dus over onderwijs. Het grootste deel daarvan betrof sancties. Bij de klachten over sancties is doorgaans niet het probleem dat de leerling gestraft wordt, maar wel de manier waarop en de nogal discretionaire manier waarop de leerkrachten en directies daarmee omspringen. Er zijn ook vragen over het gezag van leerkrachten of regels en afspraken op school, over pesten door leerlingen, over de leerlingenbegeleiding, over de organisatie van het onderwijs, over schoolresultaten, over de toegang tot het onderwijs. Scholen zelf stellen dan weer vragen over de aansprakelijkheid. Voorts handelen vragen over kostprijs, studie- en schoolkeuze, huiswerk, buitengewoon geïntegreerd onderwijs en hoe langer hoe meer ook inclusief onderwijs, over huisonderwijs en over het leerlingenvervoer.

Kortom, de meeste klachten over onderwijs gaan over orde- en tuchtmaatregelen. Bij ordemaatregelen wordt melding gemaakt van situaties van afzondering, soms nogal extreem. Leerlingen worden soms in een afkoelruimte gedumpt, soms met venster, soms achter slot en grendel, soms tot een paar uur. Ook zijn er opmerkingen en meldingen over buitensporig strenge straffen, over onrechtvaardige of zelfs wettelijk niet toegestane straffen zoals lijfstraffen. Ook zijn er nog steeds meldingen over inbeslagnames die niet wettelijk zijn als ze langer dan een dag duren. Het gaat dan over gsm's en iPods, dingen die belangrijk zijn voor kinderen en trouwens persoonlijke bezittingen zijn. Er zijn ook opmerkingen en vragen over de opmaak, de bepalingen en de naleving van de zogenaamde gedragscontracten.

De tuchtmaatregelen zijn iets meer gereguleerd. Toch zijn er nog meldingen over onterechte schorsingen of uitsluitingen, of die op zijn minst als onterecht ervaren worden. In die gevallen ligt een vraag tot uitleg aan de grond van de klacht. Soms duren de schorsingen zo lang dat het recht op onderwijs in het gedrang komt. Tot slot zijn er klachten over de

niet-terechte toepassing van de bestaande tuchtprocedures.

In zijn jaarverslag publiceert het Kinderrechtencommissariaat een aantal aandachtspunten voor de ordemaatregelen. Volgens de kinderrechtenregels, de literatuur over jeugdhulpverlening en jeugdpsychiatrie, mag een afzondering eigenlijk enkel wegens de beveiliging van de jongere zelf, van andere jongeren of van het personeel. In voorzieningen voor jeugdhulpverlening maar ook op scholen wordt afzondering nog te vaak als een sanctie gebruikt. Dat is absoluut in strijd met het Kinderrechtenverdrag en andere richtlijnen daarover. Het voornaamste argument is dat afzondering geen enkele pedagogische component bevat. Kortom, er is geen absoluut verbod op afzondering maar het moet op een andere manier gehanteerd worden dan nu soms gebeurt. Op dat vlak zijn beleidsmaatregelen gerechtvaardigd.

Bij de ordemaatregelen is het probleem dat er weinig gereguleerd is; dat er bijvoorbeeld nergens een bepaalde maatregel in vraag kan worden gesteld. Dat heeft ook te maken met de vage omschrijving in het reglement en van het pedagogisch project van een onderwijsinstelling. Ik denk aan de heersende misvatting bij directies over inbeslagname van persoonlijke goederen van leerlingen.

De gedragscontracten zijn vaak onduidelijk en niet-transparant. De inhoud van het contract is vaak niet rechtstreeks verbonden met het gedrag waarvoor een contract opgelegd werd. De leerling heeft weinig inspraak en krijgt er weinig informatie over. Er is heel weinig aandacht voor begeleiding. Eens het contract op papier staat, moet het volledig uitgevoerd worden zonder de even noodzakelijke begeleiding. Zonder voldoende begeleiding verliezen de begeleidingscontracten elke grond.

Bij de tuchtmaatregelen is een van de aandachtspunten het feit dat de schorsingen niet gebonden zijn aan strikte procedures. Daarenboven is er op het moment van een loutere schorsing nog geen sprake van een recht op verdediging. Door de beperkte regulering gebeurt het soms dat een leerling maandenlang geschorst wordt en dus een jaar moet overzitten en voor dat ene jaar zijn recht op onderwijs verliest.

De voorbije jaren is er een ommekeer. Scholen zullen niet zo snel uitsluiten, omdat het inderdaad om een zware procedure gaat met schriftelijke stukken en rechten van verdediging. Maar zij schorsen dan de

leerling in de loop van het schooljaar, soms zelfs tot het einde van het schooljaar.

Bij tuchtprocedures klagen de melders vooral over een gebrek aan informatie en over de procedure, het procedureverloop en de inhoud ervan. Bij de uiteindelijke beslissing is er soms een gebrek aan motivering, ofwel geen ofwel een onvoldoende motivering. Vragen daarover worden telkens door dezelfde instanties beantwoord. De directie oordeelt immers niet alleen over de uitsluiting, maar ook over eventuele klachten daarover.

Klachten over het gezag van leerkrachten handelen vooral over het misbruik van gezag. De leerkracht moet natuurlijk gezag genieten, maar gezag verdient je en dwing je niet met geweld af. Er zijn ook klachten over het pedagogische disfunctioneren van leerkrachten. Elk jaar opnieuw zijn er meldingen van fysieke en psychische mishandeling. Die gaan niet over eenmalige, zogenaamd pedagogische tikjes. Scholen en Kinderrechtencommissariaat denken daarbij aan strafrechterlijke vervolging.

Hoewel alle scholen zich voor een erkenning moeten scharen achter het Kinderrechtenverdrag, dalen de meldingen over geweld niet. De impact van psychisch geweld tegen leerlingen wordt vaak onderschat. Meestal blijven de klachten aanhouden. De leerkracht blijft werken in de school en kan jaar na jaar voortdoen omdat de directie er niet tegen wil optreden of daar te weinig middelen voor heeft. Het probleem is vaak de bewijslast.

Ook tussenkomst van het CLB (Centrum voor Leerlingenbegeleiding) biedt niet altijd een oplossing. Dat is zowel voor mensen van het CLB als voor mensen van het Kinderrechtencommissariaat behoorlijk frustrerend, laat staan voor de melder zelf. Heel vaak verandert de leerling in kwestie gewoon van school. Dat kan toch niet de bedoeling zijn.

Over de formele regels en de meer informele afspraken heerst soms onduidelijkheid, zowel bij de leerlingen als bij de ouders. Er wordt blijkbaar nog vaak gevraagd naar een begrijpelijke versie van het schoolreglement. Ook veranderingen worden te weinig onder de aandacht gebracht. De school blijft verwachten dat ouders het schoolreglement op de koelkast hebben plakken. Dat is niet de realiteit.

Ook vallen toch wel overdreven verbodsbepalingen over uiterlijke kenmerken, sieraden, haardracht

op. Uiterlijke kenmerken hebben op zich weinig te maken met het leren en functioneren op school, maar er staan wel soms onredelijke sancties op. Af en toe drijft de school eenzijdige wijzigingen in het schoolreglement en de toepassing ervan door.

Misschien heeft de school een te grote vrijheid bij het bepalen van afspraken en regels. Scholen zijn verplicht een schoolreglement met een bepaald aantal onderdelen op te stellen, maar ze kunnen zelf de inhoudelijke regels bepalen. Het schoolreglement is niet altijd even tastbaar en zichtbaar voor leerlingen. Het wordt soms willekeurig toegepast, vooral de sancties. De school heeft natuurlijk altijd het laatste woord, maar leerlingen blijven soms in de kou staan en hebben te weinig inspraak.

Uit het onderzoek van het Kinderrechtencommissariaat over de toegankelijkheid van de jeugdhulpverlening, bleek dat de dienstverlening van CLB's vaak onbekend is bij leerlingen en ouders. Het Kinderrechtencommissariaat heeft dat aangekaart bij een advies over het nieuwe profiel van de CLB's. Dat blijkt ook uit de meldingen. Soms weten leerlingen en ouders niet precies welke begeleiding ze krijgen en soms is er effectief een gebrek aan begeleiding. Voorts zijn er vragen over de kwaliteit van de begeleiding, vragen over de toepassing van het beroepsgeheim in het kader van de kinderrechten. Die laatste komen meestal van de beroepskrachten zelf. Sommige vragen handelen over de toepassing van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, waar ook de CLB's onder vallen.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt om de taakverwarring tussen leerkrachten en CLB-medewerkers uit te klaren. De groene leerkrachten, de vertrouwensleerkrachten, de aanspreekleerkrachten zijn en blijven leerkrachten en geen hulpverleners, in tegenstelling tot CLB-medewerkers. Ook voor professionals is de taakverdeling niet altijd duidelijk. De professionele status van een CLB-medewerker en een leerkracht is volledig anders, bijvoorbeeld op het vlak van het beroepsgeheim.

Het CLB vormt soms te vaak de tweedelijnszorg. De decretale vereiste om iedereen die betrokken is bij integrale jeugdhulp vorming te geven, moet worden gehandhaafd, liefst met de nodige verdieping per domein. Bij de CLB-meldingen is er een duidelijke evolutie te merken. CLB's staan verder van de scholen. Voorheen waren ze toegankelijker voor de leer-

lingen zelf. De huidige afstand is niet altijd positief voor de leerlingen.

Pesten blijft een groot probleem waarvoor niemand een kant-en-klare oplossing heeft. Sommige scholen hechten daar onvoldoende belang aan en houden onvoldoende rekening met de impact ervan op kinderen. Het Kinderrechtencommissariaat is de eerste om toe te geven dat het een moeilijk thema is. Hetzelfde gedrag heeft bijvoorbeeld bij het ene kind een veel grotere impact dan bij het andere. Dat heeft ook met draagkracht te maken. Het blijft een continue opdracht voor scholen om daarmee bezig te zijn. Als pesten een probleem wordt op de werkvloer, komen er wel snel wetgevende initiatieven. De wetgeving over pesten op het werk mag dan van toepassing zijn op leerkrachten, ze is het niet op leerlingen. Dat blijft zeer eigenaardig.

Het Kinderrechtencommissariaat staat soms machteloos tegenover pesten. Misschien om de voormelde afstand wordt het CLB soms niet of te laat betrokken. Er gaat te weinig aandacht naar de begeleiding van de pesters. Het komt er immers op aan niet alleen te werken met de gepeste maar ook met de pester en de volledige schoolomgeving. Volgens sommigen zijn de zwijgende toekijkers nog de belangrijkste groep.

Zoals elk jaar zijn er discussies over de attesten en de examenresultaten, ongenoegens over evaluatiecriteria. Er heerst bij leerlingen en ouders nog steeds onwetendheid over de bestaande beroepsmogelijkheden. De periode om beroep in te stellen, is te kort, drie tot vijf dagen. Als die dan weer te lang wordt, heeft de leerling veel te laat uitsluitel over het attest of de resultaten.

Er is behoefte aan een transparante evaluatie. Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat de school steeds het eindoordeel over de prestaties velt. Bij discussies is het echter handig dat de beslissingen gemotiveerd zijn. Eigenlijk is dat niet meer dan behoorlijk bestuur in het onderwijs.

Dan zijn er nog enkele vragen over de verantwoordelijkheid van scholen. Sommige ouders staan verstoeld van het feit dat een school niet verzekerd is voor bepaalde schadegevallen. Ook scholen zelf stellen er vragen over. Het typevoorbeeld zijn de problemen in verband met scheiding. De school vraagt zich af of ze de leerling mag meegeven met de papa als de mama dat verbiedt, of ze inzage krijgt in het vonnis enzovoort. Juridische ondersteuning voor scholen is

dus zinvol. Wijzigingen van de scheidingswetgeving of de verblijfswetgeving, zijn meer en meer belangrijk voor scholen.

Het aantal meldingen over het inschrijvingsrecht is al een aantal jaren geleden drastisch afgenomen, vooral dankzij het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I (GOK-decreet) en de LOP-werking (lokaal overlegplatform). Het enige wat nog in vraag gesteld wordt, is de soms te vage omschrijving van het concept draagkracht. Volgens sommigen zeggen bepaalde scholen te snel dat hun draagkracht onvoldoende is om er bepaalde leerlingen bij te nemen. Dan gaat het specifiek over bepaalde groepen leerlingen die bijna moeten gaan shoppen om aan een school te geraken.

Het VN-verdrag over mensen met een handicap schuift inclusie als enige oplossing naar voren. Bij de vragen over de toegang tot onderwijs komen bepaalde handicaps zoals autismespectrumstoornissen en gedragsstoornissen, vaak aan bod. Die kinderen zitten op de wip tussen de onderwijsvormen. Dergelijke problemen worden nu vaak afgedaan met de mededeling dat het decreet Leerzorg eraan komt. De kinderen die nu problemen hebben, hebben er niets aan dat leerzorg in 2011 zal starten. De start ervan wordt telkens uitgesteld, allicht zal leerzorg pas resultaten hebben in 2016. Ze kan dus geen antwoord bieden op de problemen van de huidige melders.

1.2. *Communicatiewerk*

Het Kinderrechtencommissariaat verspreidt heel wat communicatiedrukwerk via de scholen. De scholen zijn een heel belangrijk kanaal, hoewel het Kinderrechtencommissariaat ook gebruik maakt van andere kanalen. Vanaf een zekere leeftijd zijn zaken die van school komen immers in eerste instantie en per definitie niet te vertrouwen en te mijden.

Er staan advertenties van het Kinderrechtencommissariaat in schoolagenda's. Het commissariaat werkt samen met de Klasseredactie, niet alleen voor advertenties maar ook voor redactionele bijdragen, vooral in Maks en Yeti, maar soms ook in Klasse voor Ouders en Klasse voor de leerkrachten. Een personeelslid van de ombudsdienst helpt Maks en Yeti bepaalde vragen mee te beantwoorden.

Ook dit jaar bereikten de Kinderrechtendorpen duizenden mensen die anders zelden of nooit van kin-

derrechten zouden horen. De Kinderrechtendorpen werken op een meer ludieke manier. Voorts was er een nieuwe posteractie op school waarmee tussen de 50.000 en 70.000 leerlingen bereikt werden.

Om de vragen van de professionals te beantwoorden, is de folder voor hen vernieuwd. In de folder wordt uitgelegd wat het Kinderrechtencommissariaat en meer bepaald zijn klachtenlijn, kan doen, maar vooral ook wat het niet kan doen. Het is immers belangrijk dat niet alleen de kinderen maar ook mensen die met kinderen werken, melding doen van wat verkeerd loopt. De folder zal in de loop van 2009 verspreid worden.

De website had iets minder bezoekers dan het jaar ervoor. Blijkbaar is de site van het Kinderrechtencommissariaat een tijdje gehackt waardoor mensen die de site aanklikten op een heel andere, ongewenste site terechtkwamen. Nu is alles weer in orde.

1.3. *Advieswerk*

Zoals steeds heeft het Kinderrechtencommissariaat adviezen aan het parlement uitgebracht. Inzake onderwijs bracht het commissariaat over het leerlingenstatuut meermaals advies uit aan de minister van Onderwijs en de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor). Het commissariaat adviseerde het Vlaams Parlement over het CLB-profiel, over de voorschoolse kinderopvang. Het Kinderrechtencommissariaat bracht voorts nog adviezen uit over rechten op en in het onderwijs.

In het advies over voorschoolse kinderopvang legde het Kinderrechtencommissariaat de band met onderwijs. In het kleuteronderwijs moeten gediplomeerde krachten werken, die voldoen aan toezicht- en inspectienormen. Waarom kan dan in de voorschoolse kinderopvang, met nog minder mondigere kinderen, zo goed als iedereen aan de slag? Het advies over kinderopvang is dus vooral principieel, bedoeld om het debat aan te zwengelen. Op termijn zal de voorschoolse kinderopvang allicht even professioneel werken als het onderwijs. Het onderwijs was 200 jaar geleden ook niet voor iedereen toegankelijk of kosteloos. In documenten over 'early childcare' en studierapporten van de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) wordt er steeds meer gepleit voor een minder sterke afbakening tussen opvang en onderwijs, maar eerder voor een soort van opvoedmidden voor zeer jonge kinderen die nog niet leerplichtig zijn. De overgang

tussen opvang en kleuteronderwijs zou minder strak moeten zijn. In andere landen gaan kinderen later naar de kleuterschool, maar is de kinderopvang veel uitgebreider.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Hans Schoofs* vraagt of de toenemende klachten en meldingen te maken hebben met de stijgende naambekendheid van het Kinderrechtencommissariaat. Sommige melders zijn slechts zeven jaar. Doen die spontaan een klacht of melding? Veel klachten zijn niet ontvankelijk. Hoe gaat het Kinderrechtencommissariaat daarmee om?

De heer *Jef Tavernier* merkt op dat weinig klachten nieuw zijn. Zelfs met de beste decreten, zal de toepassing soms haperen. In een aantal gevallen wordt het CLB te laat betrokken. De afstand met de school groeit. Dat is een aandachtspunt. Aan het leerlingenstatuut kan wel geschaafd worden met wetgevend werk.

De decreetgever heeft de optie genomen om de buitenschoolse kinderopvang te scheiden van de school. Vindt het Kinderrechtencommissariaat dat nog een goed uitgangspunt?

Mevrouw *Sabine Poleyn* vraagt welke begeleiding van gedragscontracten het Kinderrechtencommissariaat wenst.

De heer *Dirk De Cock* wil weten of het Kinderrechtencommissariaat veel meldingen krijgt over groene leerkrachten of vertrouwensleerkrachten die de scheidingslijn tussen begeleiding en therapie overschrijden. Wat zijn de richtlijnen die de scholen en dergelijke leerkrachten daarover krijgen?

3. Antwoorden van het Kinderrechtencommissariaat en replieken

Mevrouw *Ankie Vandekerckhove* geeft toe dat de klachten en meldingen licht stijgen, maar de voorbije jaren schommelen de klachten tussen de 1000 en de 1200. Er is zeker geen drastische en continue toename. De kinderrechtencommissaris kan alleen maar hopen dat de naambekendheid toeneemt. Het Kinderrechtencommissariaat investeert daar voldoende in. Bij minderjarigen is de naambekendheid niet altijd even groot. Uit een onderzoek van het Vlaams

Informatiepunt Jeugd is gebleken dat het Kinderrechtencommissariaat het in vergelijking met andere jongereninstanties op dat vlak goed doet. Aan dat punt moet het Kinderrechtencommissariaat blijven werken. Voortdurend stijgende klachten en meldingen zijn nooit de ambitie geweest, eerder in tegendeel. Het uiteindelijke doel van een ombudsdienst is zichzelf overbodig te maken.

Heel veel meldingen zijn niet ontvankelijk als klacht en kunnen niet leiden tot een onderzoek. Het Kinderrechtencommissariaat heeft drie pijlers: communicatie, ombudswerk en advies. Meldingen die de ombudscel niet opneemt, worden soms wel doorgespeeld aan de adviescel, die het probleem dan opvolgt. Het is niet zo dat elke onontvankelijke klacht nergens op slaat. Onontvankelijk betekent alleen dat ze niet bedoeld is voor de ombudscel.

Het is snel duidelijk of oproepen of mailtjes van zeer jonge kinderen geschreven of gedicteerd zijn door ouders. De weinige oproepen die van jonge kinderen zelf komen, zijn des te schrijnender. Een doorsnee zevenjarige mailt enkel in extreme gevallen naar een wildvreemde in Brussel over een scheiding, over mishandeling. Soms hebben die kinderen al heel wat meegemaakt en zijn ze daardoor, helaas, al een stukje voor op hun leeftijdsgenoten.

De onderwerpen van de klachten en meldingen zijn inderdaad niet nieuw. Het is goed dat beleidsmakers op de hoogte zijn van wat er leeft bij jongeren en kinderen. Niet alles is op te lossen via decreten of uitvoeringsbesluiten. Het leerlingenstatuut is een uitzondering. Een goede regeling zou preventief en curatief al heel wat problemen oplossen. Het statuut moet dan niet alleen de rechten en plichten van leerlingen, maar vooral ook een instrumentarium bevatten voor als er discussies daarover zijn. De huidige commissie Leerlingenrechten verdient haar naam niet. Ze zou eigenlijk de commissie voor inschrijvingsrechten van leerlingen moeten heten. Eventueel zouden de bevoegdheden van die commissie kunnen worden uitgebreid zodat ze ook discussies over het leerlingenstatuut kan beslechten. Het voordeel is niet alleen dat gemandateerde personen de geschillen beslechten, maar ook dat er effectief een beslissing valt.

Het Kinderrechtencommissariaat kan en hoeft niet te beslissen. Het kan, terecht, leerkrachten niet ontslaan of maatregelen opleggen aan directies. Zo'n commissie heeft wel het mandaat om te oordelen. Het Kinderrechtencommissariaat blijft ervoor pleiten om de

commissietaken op die wijze uit te breiden. Zo kan er een soort rechtspraak ontstaan over wat aanvaardbaar is als sanctie voor bepaald gedrag.

In de Vlor-werkgroep over het leerlingenstatuut waren alle partners, de koepels, de directies, de leerkrachten, de leerlingen en het Kinderrechtencommissariaat, het eens over de erkenning van bepaalde rechten en verplichtingen van kinderen en leerlingen. Het enige discussiepunt was of het bij decreet moet geregeld worden of niet. Dat is een politieke discussie. Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat alleen een decreet de nodige rechtszekerheid biedt. Het is immers zaak aan scholen duidelijk te maken dat ze ondanks de onderwijsvrijheid en allerlei verschillen in pedagogisch project, niet buiten een bepaald kader, het Kinderrechtenverdrag, kunnen. De Vlaamse overheid heeft dat trouwens wel gedaan voor de jeugdhulpverlening. Als een ingewikkelde sector als de integrale jeugdhulp erin slaagt om een decreet Rechtspositie te respecteren, zou het onderwijs dat toch ook moeten kunnen. Bij de bespreking van de verkiezingsprogramma's zal het Kinderrechtencommissariaat daar aandacht aan besteden.

De afstand tussen CLB en school blijkt niet alleen uit de meldingen maar ook uit opmerkingen in de wandelgangen, bijvoorbeeld van mensen die in de integrale jeugdhulp werken of bij vormingsdagen van leerkrachten. Leerkrachten zijn geen therapeuten. Circulaires zouden eventueel daarover meer duidelijkheid kunnen scheppen.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft de strikte opdeling tussen school en voorschoolse opvang in ieder geval niet voorgesteld. De Europese tendensen en de adviezen van OESO-experts stellen de strikte scheiding in vraag. Misschien moet eerder het onderwijs worden herbekeken. In het kader van de brede school wordt de scheiding tussen al die kindsectoren ook niet meer zo strak aangehouden. Het advies van het Kinderrechtencommissariaat daarover was vooral principieel, om het debat een duwtje te geven. Mevrouw Vandekerckhove is zich er ten eerste van bewust dat dit probleem niet snel opgelost zal worden. De kinderopvangsector is jonger dan het onderwijs. Niet alleen de ontstaansredenen maar ook de ratio zijn heel anders. In het advies roept het Kinderrechtencommissariaat op om bij kinderopvang niet enkel naar de economische, maar vooral naar de pedagogische functie te kijken. Kwaliteit en professionalisering zijn heel belangrijk.

Mevrouw Inge Schoevaerts, medewerkster Kinderrechtencommissariaat, legt uit dat een gedragscon-

tract vaak de laatste kans is voor een jongere. De contracten worden opgesteld voor jongeren die het moeilijk hebben met de regels, met gedrag of gezag. Het is dan ook opmerkelijk dat de contracten niet spreken over begeleiding. Het CLB wordt niet ingeschakeld, de jongere wordt niet doorverwezen naar de jeugdhulpverlening. Het CLB is nochtans de eerste partner. Alleen een contract op zich, motiveert de jongere niet om zijn gedrag te veranderen. Vaak ziet hij zelfs het probleem niet in. Het volstaat misschien om jongeren te wijzen op de mogelijkheden van het CLB. Als de jongere bij het CLB langsgaat, kan hij zijn situatie bespreken, zeggen wat goed gaat en wat minder goed gaat.

In sommige contracten staat een bepaling als 'vanaf nu beloof ik goede punten te halen'. Die vage formulering heeft niets te maken met het gedrag. Ook is niet omschreven wat goede punten precies zijn. Een gedragscontract is een goed instrument, maar moet degelijk uitgewerkt zijn, zo niet schiet het voorbij aan zijn doel.

Mevrouw Sabine Poleyn kent een vzw die zowel de school, de klas, de leraar, de ouders als de jongeren begeleiden. Ze laat de jongere zelf een contract opstellen. De jongere stelt de verbintenis voor aan de andere betrokkenen. Blijkbaar is die werkwijze wel succesvol.

Mevrouw Inge Schoevaerts beaamt dat jongeren zelf verantwoordelijkheid geven in vele gevallen werkt, ook bij pesten. Jammer genoeg ziet niet elke school in dat een gedragscontract pedagogische elementen moet bevatten. De gedragscontracten vermelden dan wel geregeld dat ze opgesteld werden in samenspraak tussen de school en de jongeren, maar eigenlijk is dat vaak niet het geval. Als de leerling zich niet betrokken voelt, is hij niet gemotiveerd om zich aan het contract te houden.

Mevrouw Ankie Vandekerckhove wijst erop dat begeleiding echt nodig is als een leerling niet voldoet aan de eisen van de school op vlak van gedrag of attitude. Als een leerling in dat geval enkel een contract moet tekenen maar niet weet hoe hij zich moet conformeren, is niemand erbij gebaat, noch de school, noch de leerling. Voor methodieken als een gedragscontract of herstelgerichte bemiddeling, is het van belang dat de hele schoolgemeenschap erin gelooft en erachter staat. Scholen grijpen met beide handen naar nieuwe methodieken zoals contracten, maar het volstaat niet enkel de formele aspecten ervan in te voeren. Contracten vergen de inbreng van twee partijen, compromissen enzovoort. Het volstaat niet dat een leerling

iets wat de school opstelt, tekent. Gedragscontracten zijn op zich een goede praktijk, maar er valt nog wat aan te schaven.

Bij hulpverleners en leerkrachten neemt de verwarring toe. Het komt erop aan duidelijk af te bakenen waar de taak van de leerkracht eindigt. Het CLB moet alle dagen bereikbaar zijn, niet alleen voor vragen van leerlingen en ouders maar vooral van leerkrachten. Soms is het voor jongeren veiliger om hun problemen aan een CLB-medewerker te vertellen dan aan een leerkracht. Dat neemt niet weg dat sommige jongeren hun problemen liever aan de leerkracht melden. De functieverwarring neemt echter alleen maar toe.

Mevrouw *Stern Demeulenaere* vraagt hoe het Kinderrechtencommissariaat een neutrale schoolexterne bemiddelingscel voor schorsingen ziet.

Volgens mevrouw *Inge Schoevaerts* worden leerlingen soms onterecht geschorst. Daar bestaat geen regelgeving over. De minderjarige moet ook niet gehoord worden door de directie. De minderjarige heeft geen recht op verhaal en moet de schorsing ondergaan. Hij kan nergens aanklagen dat hij niet akkoord is of dat hij oneerlijk behandeld is. Om te vermijden dat problemen escaleren en om herstelgericht te kunnen werken, stelt het Kinderrechtencommissariaat een onafhankelijke bemiddelingscommissie voor. De commissie Leerlingenrechten beperkt zich tot het inschrijvingsrecht, terwijl de benaming anders suggereert. Het is belangrijk dat de beoordelingsinstantie los van de school staat, anders zijn het steeds opnieuw dezelfde mensen die een oordeel vellen.

Mevrouw *Stern Demeulenaere* wil weten hoe dat dan concreet moet verlopen. Zijn er regionale instanties nodig? Om efficiënt te functioneren, mag de instantie immers niet te ver afstaan van de leerling. De beoordelingsinstantie moet samengesteld zijn uit schoolexterne deskundigen die toch pedagogisch en psychologisch onderlegd zijn. Het gevaar bestaat immers dat het gezag van een partij ondermijnd zal worden. Kortom, het zijn heel gevoelige kwesties.

Mevrouw *Ankie Vandekerckhove* beaamt dat de praktische uitwerking nog niet duidelijk is. De instantie mag echter niet scholengroep- of koepelgebonden zijn. De kinderrechtencommissaris maakte ooit met directies, leerkrachten en andere experts onder meer in administratief recht, deel uit van de commissie Zorgvuldig Bestuur, nu is dat de commissie Behoor-

lijk Bestuur. Het grote voordeel van dergelijke commissies is dat ze een uitspraak doen over concrete gevallen.

Mevrouw *Stern Demeulenaere* heeft twijfels bij de uitspraken van de commissie Behoorlijk Bestuur.

Mevrouw *Ankie Vandekerckhove* wijst erop dat de commissie Zorgvuldig Bestuur ervoor gezorgd heeft dat het zwemgeld in ten minste één jaar van het lager onderwijs gratis is. Hoe de commissie Behoorlijk Bestuur werkt, kan de kinderrechtencommissaris niet beoordelen. De commissie Zorgvuldig Bestuur deed ook duidelijke uitspraken over het verdelen van verkiezingsfolders van politieke partijen onder het mom van politieke vorming. Over dergelijke aangelegenheden kan het Kinderrechtencommissariaat niet oordelen.

Het volstaat om de bevoegdheid van de commissie Leerlingenrechten uit te breiden tot andere discussies tussen leerlingen en scholen.

Mevrouw *Stern Demeulenaere* merkt op dat die commissie ver van de leerlingen staat. Heel weinig ouders, laat staan leerlingen kennen de commissie Behoorlijk Bestuur.

Mevrouw *Ankie Vandekerckhove* oppert dat het CLB de taak heeft leerlingen correct door te verwijzen. Het Kinderrechtencommissariaat verwijst mensen met inschrijvingsproblemen ook door naar de LOP's en de commissie Leerlingenrechten. Degelijke informatie verstrekken, is zijn plicht. Dat de school zelf dat niet doet, bewijst alleen maar de behoefte aan een schoolexterne instantie. CLB's zijn decretaal onafhankelijk van de school.

Mevrouw *Stern Demeulenaere* repliceert dat de CLB's wel aan een net gebonden zijn.

De voorzitter dankt de sprekers.

De verslaggevers,

De voorzitter,

Sabine POLEYN Monica VAN KERREBROECK
Jef TAVERNIER